

Göndərilən peşə təhsilini maraqlandıran artırılsın? istiqamətində önəmli rol oynayacaq "Peşə təhsili haqqında" ilk qanun layihəsinə tezliklə Milli Məclisin plenar sessiyasında baxılacaq. Noyabrın 15-də Milli Məclisin elm və təhsil komitəsinin iclasında baş tutan müzakirədə sonra buna qərar verilib.

Məlum oldu ki, peşə təhsili müasir standartlara uyğun olaraq tamamilə yenidən qurulur. Həm Bakıda, həm də ayrı-ayrı rayonlarda yeni peşə məktəbləri istifadəyə verilir, vətəncdə yeni fəaliyyət göstərən peşə təhsil müəssisələrinin sayı artır. Yaxşıdır ki, bu məsələdə qənaətcərlər təcrübənin təbii inqisafı ilə təhsilin inkişafında prioritet istiqamətdə olan peşə təhsilini başlıca qanun layihəsi hazırlanarkən də məhz ayr-ayrı ölkələrin qanunvericilik siyasətlərini və təcrübələri, öyrənilib. Müzakirələrdə nə belə məlum olub ki, beynəlxalq təcrübə yerli realiaqlarda nəzərə alınmaqla yeni qanun layihəsinə öz əksini tapıb.

Peşə təhsilini maraqlandıran artırılsın, bu sahənin inkişafını sürətləndirmək məqsədi ilə müəyyən güzətlər nəzərdə tutulub? zərərli qərarlar qəbul edilib. Peşə təhsili alanlara hərbi xidmətdən möhlət hüququ, təcrübə sahəsində məzəmmət alma hüququ, xüsusi imtiyazlara sahib olmaq hüququ verilib. Beləliklə, peşə təhsili müəssisələrində tam orta təhsil alan şəxslər təhsil başa vurduqdan sonra növbəti təhsil pilləsinə qəbul prosesində iştirak üçün 1 ildən çox müddətə hərbi xidmətdən möhlət hüququ verilir.

Peşə təhsili müəssisələrində dövlət və özəl sektorların göstərilmiş məqsəduayun sayan qrup peşə təhsili müəssisələrində məzunların növbəti təhsil pilləsinə keçid zamanı üstünlük verməyə qərar verilib. Dövlət təhsil müəssisələrində təhsil alanlar xüsusi geyim formaları ilə də təmin ediləcək. Layihədə nəzərdə tutulub ki, Azərbaycan peşə təhsili müəssisələrində onları müdavimlərin sahibkarlığına fəaliyyətə keçmələri üçün dövlət tərəfindən xüsusi imtiyazlar verilsin. Peşə təhsili müəssisələrində təhsil alanların təcrübə keçmələri üçün xüsusi meyarlar əsaslandırılmalı, müəssisələrə fermer təsərrüfatları, ticarət-kənd təsərrüfatı müvafiq icra hakimiyyəti orqanları tərəfindən müəyyən imtiyazlar (vergi güzətləri, əlaqəli kreditlər, yeni texnika və texnologiyaların əldə olunması və sair) nəzərdə tutulub.

Yeni qanun layihəsi ölkəmizdə peşə hazırlıq məsələsinin artırılsın? və qənaətcə qabiliyyətli ixtisaslı kadrların hazırlanması məqsədi ilə bu sahədə dövlət siyasətinin prinsiplərini, təhsil və təlim sisteminin təşkili-hüquqi, iqtisadi əsaslarını müəyyən edir. Qanun təhsil və elm vasitəsilə ölkənin gələcək inkişafı üçün peşə hazırlıq məsələsini bütün formalarıyla əhatə edir.

55 fəsilə 26 maddənin ibarət yeni qanunda bir sıra anlayışların formal, informal, qeyri-formal peşə təhsili, ixtisaslaşma, peşə standartları, peşə təhsilinin inkişafı, fondu, təhsildə inteqrasiya və digər mənasız açığa qalır.

Səhifənin peşə təhsilini almaq üçün bərabər imkanların yaradılması, peşə təhsilinin milli və dünya təhsil sisteminin, elmin, iqtisadiyyatın nailiyyətləri, ailə və ictimai təbəqələrinin məqsədyönlü inteqrasiyası əsaslarında təşkil, bu sahədə fəsilə öyrənmənin, varislərin və mobilliyin təmin olunması, peşə təhsilinin müasir standartlara uyğunlaşdırılması, cəmiyyətin və dövlətin maraqlarına uyğunluq kimi dövlət siyasətinin əsas prinsipləri müəyyən olunur. Burada stimullaşdırıcı tədbirlərin təbii inqisafı, məlumat bazasının, informasiya resurslarının, əsaslanan maliyyəni idarəetmə sisteminin və mərkəz bazarında qənaətcə davamlı məzəmmət sisteminin yaradılması, səmərəli imkan məhdud olan şəxslərin inklüziv təhsilinin təşkili, məqsədi peşə inkişafı proqramları və hazırlanması kimi dövlət siyasətinin əsas istiqamətləri də əksini tapıb.

Qanuna əsasən, peşə təhsilində dair normativ hüquqi aktların qəbulu, təhsil standartları və proqramların hazırlanması üçün sahibkarlar, sahə və peşə assosiasiyaları ilə mərkəzlər, dövlət peşə təhsili müəssisələrində ödənişli əsaslarla təhsil alanların təhsil haqlarının müəyyən edilməsi, peşə təhsilinin qeyri-dövlət sektorunun dəstəklənməsi, peşə təhsili müəssisələrində fəaliyyətə lisenziyanın verilməsi, onun ləğvi kimi məsələlərin dövlət tərəfindən həyata keçirilməsi nəzərdə tutulub. Layihədə göstərilib ki, peşə təhsili müəssisələrində lisenziyalar birdəfəlik, müddətsiz verilməlidir.

Qanunda peşə təhsili sisteminin quruluşundan tutmuş, peşə təhsili müəssisələrində növləri və təhsil müddətinə qədər hər məqama aydınlaşdırılıb. Layihədə peşə təhsilinin 3 səviyyəsi müəyyən edilib:

Müxtəlif peşə istiqamətlərində aid fəaliyyət sahəsi üzrə sadə və zəiflərin icrasına imkan verən nəzəri və metodiki hazırlanmış aparıcı ilk peşə təhsili birinci sənəviyyədir. Burada ümumi təhsil məktəblərində tədris edilən məktəlimi dərsləri zaman və orta təhsildən sonra birlik kurslarda tədris edilən peşə bacarıqları nəzərdə tutulur.

Peşə təhsilinin ikinci sənəviyyəsində müxtəlif peşə istiqamətlərində aid fəaliyyət sahəsi üzrə sadə, xüsusi və mürəkkəbliyi yerini yetirməyə imkan verən nəzəri, metodiki və praktiki hazırlanmış nəzərdə tutan texniki peşə təhsili dayanır.

Üçüncü orta peşə təhsili sənəviyyəsində müxtəlif peşə istiqamətlərində aid fəaliyyət sahəsi üzrə hətəyə keçiriləcək kəndliyin planlaşdırılması, tərkili və idarə edilməsi daxil olmaqla sadə, xüsusi və mürəkkəbliyi müstəqil yerini yetirməyə imkan verən yüksək nəzəri, metodiki və praktiki hazırlanmış aparıcıdır.

Peşə təhsili hüququ kimlərə verilir?

Peşə təhsili müəssisələrində peşə məktəbi, peşə liseyi və peşə təhsil mərkəzi olaraq fəaliyyət göstərir.

Peşə təhsili almaq hər kəsin hüququdur. Bu hüquq ölkə vətəndaşlarına həlqə orta məktəbdə oxuduğu vaxtdan verilir. Artıq qeydiyyat etdiyimizi kimi, ümumi təhsil müəssisələrində qeydiyyatdan keçirdikdən ilk peşə təhsili alır. Peşə məktəbinə qəbul olunanlara yalnız texniki peşə təhsili almaq hüququ verilir. Peşə liseyinə ümumi orta təhsil bazasından qəbul olunan xslrə texniki peşə təhsili ilə yanaşı, tam orta təhsil, tam orta təhsil bazasından qəbul olunan xslrə texniki peşə təhsili almaq hüququ verilir. Peşə təhsil mərkəzinə ümumi orta təhsil bazasından qəbul olunan xslrə texniki peşə təhsili ilə yanaşı, tam orta təhsil və orta peşə təhsili, tam orta təhsil bazasından qəbul olunan xslrə texniki peşə təhsili və ya orta peşə təhsili almaq hüququ verilir.

Təhsil müddəti 6 aydan 4 ilə qədərdir

Təbii ki, təhsil müddəti peşə sənəviyyəsindən mövündən asılı olaraq dəyişir. Tutaq ki, peşə təhsil müəssisələrində ixtisaslaşdırma və yenidən hazırlanma kursları təşkil olunur. Ümumi orta və tam orta təhsil sənəviyyəsini bitirib, istehsalatda və ya digər sahələrdə müəyyən nəzəri və praktiki peşə bacarıqları qazanmış xslr üçün ixtisaslaşdırma kursları və fərdi sifətləri təmin və ya digər peşənin öyrənilməsi, ixtisasın artırılması və yenidən hazırlanması üzrə kurslarda təhsil müddəti 6 aya qədərdir.

Peşə məktəblərində ümumi orta təhsil bazasından qəbul olunmuş və texniki peşə təhsili alanlar üçün təşkil edilən qruplarda təhsil müddəti peşənin mürəkkəbliyindən asılı olaraq 1 və ya 2 ildir. Tam orta təhsil bazasından qəbul olunmuş və texniki peşə təhsili alanlar üçün təşkil edilən qruplarda 1 il nəzərdə tutulub.

Peşə liseylərində ümumi və ya tam orta təhsil bazasından qəbul olunmuşdan asılı olaraq da təhsil müddəti dəyişir. Ümumi orta təhsil bazasından qəbul olunan və texniki peşə təhsili ilə yanaşı, tam orta təhsil alanlar üçün təşkil edilən qruplarda bu müddət 3 ildir, tam orta təhsil bazasından qəbul olunmuş və texniki peşə təhsili alanlar üçün təşkil edilən qruplarda isə 1 ildir.

Peşə təhsil mərkəzlərində də peşə liseylərində olduğu kimi, ümumi orta təhsil bazasından qəbul olunmuş və texniki peşə təhsili ilə yanaşı, tam orta təhsil alanlar üçün təşkil edilən qruplarda təhsil müddəti 3 ilə qədərdir. Ancaq tam orta təhsil bazasından qəbul olunmuş və texniki peşə təhsili alanlar üçün təşkil edilən qruplarda 1 il təhsil almaq kifayətdir.

Ümumi orta təhsil bazasından qəbul olunmuş orta peşə təhsili alanlar üçün təhsil müddəti 4 il, peşə təhsil mərkəzlərində tam orta təhsil bazasından qəbul olunmuş orta peşə təhsili alanlar üçün təşkil edilən qruplarda 3 ildir.

Pe?? t?hsili mü?ssis?l?ri hardan al?b, n?y? x?rcl?y?c?k?

Pe?? t?hsili mü?ssis?sinin maliyy? m?nb?l?ri d? d?qiq ifad? olunub. "Pe?? t?hsili haqq?nda" qanun layih?sinin 22-22-ci madd?sind? qeyd edilib ki, t??kilati-hüquqi formas?ndan v? mülkiyy?t növünd?n as?l? olaraq, pe?? t?hsili mü?ssis?sinin maliyy? m?nb?l?ri f?rql?nir. Bel? ki, dövl?t pe?? t?hsili mü?ssis?si müvafiq icra hakimiyy?ti orqan?n?n mü?yy?n etdiyi normativl?r? uy?un maliyy?l???dirilir. Bu normativl?r h?r bir t?hsilalana dü??n m?srf m?bl??i n?z?r? al?nmaqla mü?yy?n edilir. Dövl?t pe?? t?hsili mü?ssis?si dövl?t büdc?si v? ya dövl?t fondlar?n?n v?saitl?ri il? yana??, büdc?d?nk?nar v?saitl?r, öd?ni?li t?hsil xidm?tl?rind?n daxil olan v?saitl?r, kreditl?r, qrantlar, ian?l?r, innovasiya v? sahibkarl?q f?aliyy?tind?n ?ld? olunan g?lirl?r; qanunvericilik? mü?yy?n olunmu? qaydada c?lb edilm? investisiyalar; h?mçinin qanunvericilik? qada?an olunmayan dig?r m?nb?l?r hesab?na maliyy?l??? bil?r.

B?l?diyy? v? öz?l pe?? t?hsili mü?ssis?l?ri is? t?sisçinin (t?sisçil?rin) v?saitl?ri; t?hsil xidm?tl?rin? gör? ?ld? olun olunan v?saitl?r, hüquqi v? fiziki ??xsl?rin maliyy? yard?mlar?; sahibkarl?q f?aliyy?tind?n ?ld? olunan g?lirl?r; qanunvericiliy? uy?un qaydada al?nan qrant, ian?, kredit v? yard?mlar; qanunvericilik? qada?an edilm?y?n dig?r m?nb?l?rd?n ?ld? olunan v?saitl?rl? maliyy?l??? bil?c?k.

Pe?? t?hsili mü?ssis?si öz nizamnam?si il? mü?yy?n edilm? qaydada fiziki v? hüquqi ??xsl?r? müxt?lif öd?ni?li t?hsil v? dig?r xidm?tl?ri göst?r?, hüquqi v? fiziki ??xsl?rd?n ian?l?r v? könüllü yard?mlar ala bil?r. B?l?diyy? v? öz?l pe?? t?hsili mü?ssis?sind? t?hsilalanlar üçün n?z?rd? tutulan öd?ni? haqq? ?m?k bazar?n?n t?l?bat?na uy?un olaraq t?l?b-t?klif prinsipi s?s?nda t?nziml?nir. Pe?? t?hsili mü?ssis?sinin dig?r maliyy? m?nb?l?ri hesab?na ?ld? etdiyi v?saitl?r v?saitl?ri bilavasit? mü?ssis?nin maddi-texniki bazas?n?n ?rinki af?na, istedad? il? f?rql?n?n ??xsl?rin stimulla?d?r?lmas?na, r??b?tl?ndirilm?sini v? i?çil?rin sosial müdafi?sini yön?ldilir.

["Az?rbaycan mü?llim" q?zeti](#)